

SOCIALNE IGRE V ŠOLI V NARAVI (MATEJ MLAKAR)

MATEJ MLAKAR

CŠOD, dom Čebelica, Dolenja vas pri Čatežu 19, 8212 Velika Loka

csod.cebelica1@guest.arnes.si

POVZETEK

Socialne igre niso navadne družabne igre, pač pa so tehnike s pomočjo katerih vplivamo na višjo raven psiho – socialne kompetentnosti, razvoj socialnih spretnosti, otrokovo predstavo o sebi samovrednotenje in samozaupanje. Svoj cilj dosežejo, če se na koncu udeleženci pogovarjajo kako so doživljali igro, kako so sprejeli ostale člane skupine, kako so se počutili. Če ljudje jemljejo resno drug drugega, če upoštevajo potrebe vseh in se ob teh zahtevah dalje razvijajo, nastaja med njimi socialna energija. Možnosti za izražanje tovrstnih občutij dajejo socialne igre, ki so pri izvajanju razdeljene na več faz.

1. UVOD

Šola v naravi je posebna oblika vzgojno izobraževalnega dela, ki omogoča izbiro tistih metod in oblik dela, ki jih pri rednem pouku težje uporabljamo. To so predvsem terensko in skupinsko, raziskovalno pa tudi projektno delo. V šoli v naravi pride do bolj sproščenega vedenja, tesnejših stikov s sošolci, drugačnega - običajno pristnejšega odnosa med učitelji in učenci. Učenci se morajo prilagajati skupini, skupnim interesom, novim pravilom in načinom dela, novim učiteljem, novemu okolju. Prihaja do vrste socialnih stikov in odnosov, ki jih sicer težko ali pa sploh ne srečamo pri rednem pouku. Kako bo skupina delovala in kakšni bodo odnosi v njej, pa je v veliki meri odvisno od učitelja spremljevalca, učitelja s Centra šolskih in obšolskih dejavnosti ali učitelja v kakšni drugi ustanovi. Težave, ki se pojavljajo pri pouku v šoli, se pojavljajo tudi v šoli v naravi in so lahko včasih zaradi drugačnega okolja še hujše. Učenci se pokažejo v popolnoma novi luči. Pogostokrat se izkažejo in pozitivno presenetijo tisti, ki jih razred sicer zavrača, ki so težko obvladljivi, ki pri pouku ne blestijo s svojim znanjem. Le-tem ustreza drugačen način dela, ker jih premamijo novi izzivi. Zgodi se pa tudi, da tisti, ki v šoli blestijo, v šoli v naravi popustijo, ne pokažejo interesa in predhodnega znanja, ker jim tak način dela verjetno ne ustreza, ker so pogoji dela popolnoma drugačni. Seveda pa je učitelj tisti, ki s pravilnim vplivanjem, izbiro metod in načina dela, s pozitivno motivacijo in humorjem doseže cilje in mu pomaga vzpostaviti pozitiven odnos do sošolcev, učiteljev in šole v naravi. Ena izmed tehnik s katero vzpodbudimo več interakcij med učenci samimi ter med učenci in učitelji, so socialne igre.

2. SOCIALNE IGRE

Socialne igre so v praksi razvite posebne ustvarjalne tehnike za preizkušanje in ponazoritev številnih medsebojnih delovanj (interakcij), s katerimi se srečujemo v vsakdanjem življenju. Izvajajo se v obliki skupinskega dela in po metodi izkustvenega učenja. V socialnih igrah razvijamo intelektualno, emocionalno in socialno plat otrokove osebnosti, spodbujamo pa tudi ustvarjalnost. Te igre med drugim zajemajo tudi igre vlog, ki so izjemnega pomena v

otrokovem razvoju, saj se lahko redko kje, na neboleč način in brez posledic ob izkušnjah učijo vstopati v vloge, s katerimi se morajo soočiti v življenju (Virk Rode, J. idr., 1998).

Socialne igre niso navadne družabne igre, se pa sicer lahko uporabljajo kot take. To pomeni, če se uporabljajo le kot družabne igre, se o dogajanju med igro po igri ne pogovarjamo. Socialne igre pa dosežejo svoj cilj, če se o dogajanju med igro potem udeleženci pogovarjajo kako so doživljali igro, kako so sprejeli ostale člane skupine, kako so se počutili. To so igre, kjer se sprosti veliko čustvene energije, zato jih je treba izvajati premišljeno in obzirno. Treba je spoštovati načelo, da se otrok oz. kdorkoli v igro vključi prostovoljno. Smisel posameznih iger je v tem, da razmislimo, kaj se je med igro dogajalo. Včasih je ta nauk bolj intimne narave, včasih pa ga lahko sporočimo skupini. Korist socialnih iger za učence je ta, da pridejo v medsebojni stik, se povežejo, osamljeni otroci vzpostavijo stik z drugimi, otroci, ki pa so preveč vsiljivi, pa se vendarle podredijo pravilom skupine. Med njimi se razvije solidarnost, medsebojna pomoč in toleriranje različnosti. Otroci se sprostijo, zmanjšajo se bojazni, ker lahko izrazijo svoja čustva in stališča ter vedo, da bodo naletela na ustrezen odmev in da bodo sprejeta. To niso navadne igre, ker ima vsaka svoj komunikacijski pomen. Same po sebi niso strokovno tako zahtevne, da bi jih lahko uporabljal le strokovnjak. Res pa je, da strokovnjak s pomočjo teh iger lahko pride do globljih spoznanj. V samem bistvu niso dosti drugačne, kot so otroške družabne igre. Tudi v družabnih igrah so otroci globoko vpleteni in doživljajo vse dogajanje ob igri. Strokovnjak lahko tudi ob taki igri odkrije pomembne značilnosti otrok, kar pa ne pomeni, da se jih lahko igrajo le ob njegovi prisotnosti. Mnoge bi se otroci lahko igrali tudi sami, a če se z njimi igrajo odrasli, je to za njih pomembnejše, bolj zanimivo in se ob tem tudi več naučijo o sebi in drugih. Z njimi lahko vzpodbudimo več interakcij med učenci in učitelji v šoli. Socialne igre se lahko razvijejo v skladu s posameznimi fazami nastajanja skupine in pripomorejo k razvijanju socialne energije med člani (Virk Rode in Belak Ožbolt, 1990).

1.1 SOCIALNA ENERGIJA

Socialna energija pomeni razvijanje kontaktov in odnosov pri istočasnem dajanju in jemanju življenjsko potrebne energije. Socialna energija je tista psihična energija, ki hrani, bogati psihične in fizične procese rasti človeka. Nastaja med ljudmi, če resno jemljejo drug drugega, če upoštevajo potrebo vsakega in če se ob teh zahtevah dalje razvijajo. To daje možnost, da se skupina sooči z nezavednimi projekcijami strahu in fantazij ter se do njih opredeli. Le na ta način ohranja življenjsko moč in kreativnost. Če to ne uspe, se pojavijo motnje. Skupina zdrsne v mrtvo simbiozo, v kateri se vsi člani delovno ohromljeni spojijo med seboj. Druga možnost je kaotična simbioza, kjer zaradi neuskklajene svojeglavosti člani skupine ne dajejo skupnega cilja. Najpomembnejši dejavnik pri preprečevanju takih simbioz je vsak član, ki se v skupini daje drugemu na razpolago s tistim, kar drugi potrebujejo. To je razumevanje, zanesljivost, občutek, da nas drugi potrebuje, da nas jemlje resno ter zna biti tudi igriv in kreativen (Virk Rode in Belak Ožbolt, 1990).

Konstruktivna socialna energija pa pomeni »imeti razumevanje, zanimati se za drugega, zaplesti se z drugim, spoprijeti se z drugim, ga vzeti resno z njegovimi zanimanji, dosežki, veselji, pa tudi z njegovimi strahovi in skrbmi. Socialna energija je rezultat človeških stikov in razreševanja medsebojnih konfliktov (Kobal, 2006).

Veliko možnosti za izražanje tovrstnih občutij dajejo socialne igre. Preko njih se lahko odvija socialno učenje. Uporabljajo se lahko pri pouku, vzgojno-izobraževalnem delu v knjižnici, pri

delu s starši, svetovalnem delu z manjšimi skupinami, interesnih dejavnostih, itd (Virk Rode in Belak Ožbolt, 1990).

1.2 CILJI SOCIALNIH IGER

Socialne igre so eden od metodičnih pristopov, s katerim lahko vplivamo na potek socialnega učenja pri otrocih (Turnšek, 2005). Turnškova (2005) meni, da s socialnimi igrami:

- vplivamo na doseganje višje ravni psiho-socialne kompetentnosti; z njimi vplivamo na razvoj socialnih spretnosti in na otrokovo predstavo o sebi, samovrednotenje in zaupanje vase,
- skušamo izboljšati kakovost medvrstniških odnosov; z njimi lahko vplivamo na dinamiko komunikacije in status otroka med vrstniki,
- kreiramo specifične vzgojno - izobraževalne programe, kot je na primer program medkulturne vzgoje in vzgoje za strpnost.

2. PREDSTAVITEV SOCIALNIH IGER.

V tem delu bom predstavil nekaj iger za vzpostavljanje začetne komunikacije in spoznavanja otrok ter igre za utrjevanje in poglobljanje medsebojnih odnosov, ki jih pogostokrat uporabljam pri svojem delu. Opisane so v številnih knjigah, priročnikih, tujih¹ in domačih internetnih straneh, ali pa so bile predstavljene na seminarjih. Navodila so mogoče malo drugačna od prvotnih, saj so napisana po izkušnjah iz prakse.

2.1 IGRE PREDSTAVLJANJA IN SPOZNAVANJA OTROK, TER IGRE ZA VZPOSTAVLJANJE ZAČETNE KOMUNIKACIJE

▪ **SKRIVNOSTNI PAPIR**

POTEK: Učenci sedijo v krogu. Vodja drži v roki rolo toaletnega papirja in gre z njim od učenca do učenca, brez da bi povedal, čemu je papir namenjen. Učenci morajo povedati, koliko listkov papirja naj mu vodja da. Ko imajo vsi udeleženci v rokah listke, jim vodja pove, da morajo sedaj povedati toliko povedi o sebi, kolikor papirja držijo v roki.

▪ **MEDVEDEK ŽELJA IN PRIČAKOVANJ**

POTEK: Učitelj ima v rokah medvedka ali kakšno drugo igračo. Učitelj medvedka animira, z njim poklepeta, mu navdahne življenje, tako da se učenci nasmejijo in sprostijo. Ko učitelj poklepeta z medvedkom, pove učencem, da mu je medvedek zaupal, da bi rad od njih slišal, kakšna so njihova pričakovanja, želje in strahovi v zvezi s šolo v naravi. Medvedek potem kroži od učenca do učenca in ti potem z njim klepetajo.

▪ **ŽOGA Z IMENOM**

POTEK: Učenci sedijo ali stojijo v krogu. Vodja zakliče ime nekega učenca in mu zakotali žogo. Ko učenec dobi žogo, zakliče ime drugega učenca in mu poda žogo. Žoga se podaja toliko časa, da pridejo na vrsto vsi učenci; vsak pa lahko pride na vrsto samo enkrat. Pred samim začetkom igre moramo povedati, da si morajo zapomniti, od koga so žogo dobili, kajti, ko pride žoga enkrat do vseh udeležencev, potuje nazaj do učitelja v obratnem vrstnem redu.

¹ Ogromno iger za takšne in drugačne priložnosti lahko najdete na spletni strani <http://dragon.sleepdeprived.ca/games/games.htm>

▪ **IME S PREDMETOM**

POTEK: Učenci sedijo v krogu. Vsakdo pove za svojim imenom še predmet, ki se začne na isto črko, kot njegovo ime. Igro prične vodja, naslednji učenec pa mora ponoviti imena in predmete vseh predhodnih udeležencev, vse do vodje, ki mora ponoviti vsa imena in predmete.

2.2 IGRE ZA UTRJEVANJE IN POGLABLJANJE MEDSEBOJNIH ODNOSOV

▪ **IZGINJAJOČI OTOKI**

POTEK: Otroci tekajo oziroma »plavajo« po igrišču, za katerega rečemo, da je spremenjeno v morje. Vsak učenec ima svoj otok (obroč), na katerega se lahko zateče v primeru, da pride morski pes. Medtem, ko učenci tekajo po igrišču, vodja odvzame nekaj otokov (obročev) in zakriči morski pes. Učenci stečejo na otoke. Tisti, ki ostanejo brez otoka, si ga morajo deliti z ostalimi. Morski pes te ne more pojesti, če se dotikaš otoka vsaj z mezincem na roki ali nogi. Na koncu ostane samo en otok, ki si ga morajo deliti vsi udeleženci.

▪ **VISEČI MOST**

POTEK: Na tla položimo debelo vrv, na katero se postavijo učenci. Povem jim, da je to viseči most preko zelo deroče reke. Naročimo jim, da morajo reko prečkati tako, da bodo na koncu postavljeni po velikosti od najmanjšega do največjega, s tem da nihče ne sme stopiti na tla, sicer padejo v reko.

▪ **SKRIVNI PRIJATELJ**

POTEK: Prvi dan šole v naravi učenci izžrebajo ime nekega udeleženca. To ime morajo skrbno čuvati in ga nikomur izdati. Tistemu udeležencu, ki ga izžreba, mora tekom tedna storiti čimveč dobrih del (mu odpreti vrata, pospraviti za njim kakšno malenkost, mu pomagati nesti kakšno stvar...), mu napisati kakšno lepo sporočilo, mu podariti kakšno malenkost (bonbon, košček čokolade...). Zadnji večer v tednu se odkrije, kdo je komu skrivni prijatelj. Vsak učenec posamezno sede na stol in pove ali poskuša ugotoviti, kdo je bil njegov skrivni prijatelj, medtem ko mu le ta zatiska oči.

3. ZAKLJUČEK

Igra je metoda ustvarjalnega, domiselnega in vznemirljivega poučevanja. Je pomemben sestaven del pedagoškega procesa, ki ga v praksi vse preveč zanemarjamo, kajti v njih se učenci lahko srečujejo s komunikacijskimi in socialnimi problemi. Te probleme lahko v igri prikažemo, omilimo ali pa celo rešimo. Med izvajanjem samimi tako otrokom kot odraslim čas zelo hitro mineva, aktivnost je zelo velika. Zanimivo je, da učenci tega ne občutijo kot delo ali pouk, ampak jim je to igra in zabava. In s tem je moj cilj dosežen: skozi igro do boljšega poznavanja sebe, sošolcev, drugih, drugačnih; sprejeti sebe in sošolca takega kot je; sprejeti delo v šoli v naravi, spoznavati nove vsebine na drugačen način, učenje v naravi in ne v učilnici, bivanje s sošolci, celodnevno druženje s prijatelji, hranjenje v veliki skupini, spanje v skupni sobi... Vse to je šola v naravi. In tam potrebuješ ogromno energije, da se izkažeš kot prijatelj in tovariš. In da učenci vse to lahko sprejmejo na lažji način, so tu igre. Take in drugačne. Socialne, družabne, naravoslovne, športne ali pa kar tako. Med samimi igrami učenci izražajo sebe in svojo notranjost, v njih uživajo in se zabavajo.

4. LITERATURA

Kobal, L. (2006). Zlimam se z ljudmi. www.fsd.si

Turnšek, N. (2005). Kultura aktivne strpnosti: izobraževanje za pluralno medkulturno družbo in spoštovanje človekovih pravic. Delovno gradivo za interno uporabo. Pedagoška fakulteta. Ljubljana.

Virk-Rode, J. in Belak-Ožbolt, J. (1990). Razred kot socialna skupina in socialne igre, Zavod RS za šolstvo. Ljubljana.

Virk-Rode, J., Belak-Ožbolt, J., Beltram, J. (1998). Socialne igre v šoli. Zavod RS za šolstvo. Ljubljana.